

מסעו הדוקומנטרי של הצלם גיל כהן-מגן לתיעוד החיים היהודיים שמעבר לחומות ההגנה במאה שערים, הגיע לסיומו לאחר עשר שנים של תקתוק ללא

הפסקה | הפרויקט השפיע לא רק על רפרטואר התמונות שלו, כי אם גם על חייו האישיים, שהלכו

וקיבלו צביון מסורתי | רגע לאחר שהניח את מצלמתו, ליקט עם 'משפחה' את התמונות הנבחרות של העשור | לומדת יראתך

אריה ארליך

צילום: גיל כהן-מגן

מאה שערים, אלף מילים ותמונה אחת | בוגר הפקולטה הקנדית

מצביץ

קיץ תשס"א.

קירותיה עמוסי הפשקווילים של מאה שערים למדו להכיר את גיל כהן-מגן, צלם מקצועי שנטל על שכמו משימה מוזרה משהו ואובססיבית למדי: להיכנס אל קרביה של השכונה העתיקה ולתעד את החיים המתחוללים בסמטאותיה.

כשהוא מצויד במצלמה, בחיך מבויש ובסקרנות גדושת תמימות, החל בוגר הפקולטה הקנדית לצילום לשוטט בין מודעות האבל לעמודי הכביסה ולהנציח כל הדלקת נרות ופדיון פטר חמור, קידוש לבנה וטקס תליית כביסה על חוטי חבל המשוכים באמצעות קורות עץ אכולות עש בשכונת בתי אונגרין הירושלמית.

הכל החל כאשר סוכנות הצילום העולמית רויטרס הטילה על כהן-מגן, בוגר ארבע שנות לימודי צילום מקצועי, לספק עבודה

<<<

אתה הראית לדעת

תשרי תשע"א

זוהי תמונת המיליון.

'לא לצלם', מזהיר שלט רב ממדים התלוי בקדמת בית המדרש. משום מה, השלט הזה גרם לגיל לרצות להפר את ההוראה ולזכות את העולם בתמונה אותנטית שבה נראית עדת חסידי תולדות אהרן התולה עיניים שואלות ברבם, כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן, המניף את ספר התורה ורוקד עימו בהקפה השישית, המכוונת כנגד ספירת היסוד, ובשביעית והאחרונה, כמעט עד כלות הנפש.

"נודע לי שבמהלך ההקפות השניות שנערכות בחסידות תולדות אהרן, האדמו"ר מתעטף בטלית מכף רגל ועד ראש, מניף ספר תורה ורוקד לעיני חסידיו הנלהבים", מתאר גיל. "הגעתי לבית הכנסת כמה שעות לפני תחילת ההקפות, כדי לתפוס מקום על הפרנצ'ס."

"רק בהקפה השביעית שהחלה אחר חצות, התעטף האדמו"ר בטלית, הניף ספר תורה ופצח בריקוד נלהב שנמשך כשלושת רבעי השעה. ילדים, צעירים ומבוגרים עמדו סביבו, ומחאו כפיים. כאשר נתקל בקהל שסביבו, האנשים כיוונו אותו בנגיעות קלות פנימה, חזרה למעגל. "זה היה מחזה מיוחד במינו, וצילמתי אותו, למרות השלט הגדול שהתנוסס שם והורה לא לצלם. מהמעמד עצמו נהדפתי בזעם, אך למחרת הוצפתי בפניות של חסידים שביקשו שאמסור להם עותקים של התמונה."

לצילום שחייו השתנו במאה שערים, מסכם מסע תיעוד בן עשר שנים

מן החרכים

ברכה במשקפי שמש

ניסן תשס"ט

זהו צילום המנציח חסיד קרלין נשוא פנים, המשקיף אל החמה בערב חג הפסח של שנת תשס"ט, באמצעות משקפי שמש מיוחדים ל'ברכת החמה'. הצילום נבחר ככזה שיעטר את שער ספרו של גיל ויספר את הסיפור כולו: חרדים בעין העדשה.

"יום לפני שהתקיימה ברכת החמה", מספר גיל, פגשתי כמה מחסידי קרלין-סטולין במעמד שאיבת מים שלנו. הם התעניינו היכן אני מתכוון לצלם את מעמד 'ברכת החמה', תפילה נדירה וקצרה שאורכת מספר דקות בלבד. לא ידעתי בעצמי לאן אלך, אבל הם האיצו בי שאבוא אל החצר שלהם. ההתעקשות שלהם שאבוא ואצלם הפתיעה אותי. הם הסבירו שהתפילה נעשית על גג הישיבה בשכונת רמות בירושלים והם רוצים מאוד לתעד את המצווה הנדירה ולהכניסה לארכיון החסידות שעד אז לא ידעתי כלל על קיומו. "בסופו של דבר הגעתי לצלם אצלם. עם תחילת הברכה הם שלפו את משקפי השמש המיוחדים, והמחזה קפץ לי ישר לעין. התמונות שצילמתי שם התפרסמו בכל העולם".

חורף תשע"ב

התצלומים הלכו והצטברו והפכו ליבול מרשים של תמונות עטורות פרסים. כאן הוא זכה בתחרות מקומית, ושם בפריקט עולמי שבחר את מאה התמונות של העשור שבין שנת 2000 ל-2010. תמונת הילד החוסם את הדחפור שהניף את טלפיו כדי לחרוש קברי קדמונים, הייתה לתמונת העשור של מדינת ישראל. לא ההתנתקות, לא האינתיפאדה, לא מלחמת לבנון השנייה, כי אם הילד והדחפור.

לקראת שנת תשע"ב, החליט גיל, כיום צלם שיועד הרבה יותר על נפשות מצולמיו, לכנס את יבולו לתוך ספר. הוא מוזמן להרצאות, נודד למסעות הסברה וטוען כי הפך לשגריר של רצון טוב שמציג את היושבים בין חומות מאה שערים באור שונה מזה שכלי התקשורת מתאמצים להציגם.

המגע היומיומי עם בני הציבור החרדי השפיע על גיל עמוקות. "אתה הולך לפני סוכות למאה שערים ורואה את ההתארגנויות לבניית סוכה ואת ההתרחשות סביב רכישת ארבעת המינים, ואתה אומר לעצמך: מה, אני לא יהודי? אני לא אבנה לי ולילדיי סוכה מהודרת? בפעם

צילומי דת ומסורת יהודיים, כדי לספק ביקוש שהלך וגבר בקרב עיתוני העולם. תחילה ניסה גיל הצעיר לצוד את תמונות המסורת בין בסטות לממכר קישואים ואתרוגים גם יחד בשוק מחנה יהודה בירושלים. הוא מצא יהודים שבוחרים אתרוגים כפי שהם בוחרים אבטיח, בונים סוכות בד קלילות ועורכים כפרות בתחנה המרכזית באמצעות צרור כסף, במקרה הטוב. לבו אמר לו, שלא זוהי המסורת שאותה הוא מחפש. הוא הבין, שאם לא יעז לחדור אל מעבר החומות המגוננות, הבלתי עבירות, של שכונת מאה שערים, הוויז'ואל לעולם לא יהיה מוצלח, ותמונותיו לא יהפכו לרבות מכ.

גיל החליט להעז. קודם בהיסוס, לאחר מכן בסקרנות ולבסוף בהצלחה גדולה. הוא נתקל באירוח מפתיע, מאיר פנים, בלתי צפוי. בחולצה אדומה, במכנסי ג'ינס ובנעליים לבנות, הוא החל לשוטט בסמטאות השכונה, עקב בצד אגודל. כל תריס מוגף שתושב מדליק מאחוריו נר חנוכה, גירה את בלוטות הסקרנות שלו. כל שלט שהזהיר כי 'אסור לעשות תמונות' העלה את רף המוטיבציה שלו וכל אירוע פנימי סגור ומסוגר בחצרות המופנמות של מאה שערים הביא אותו להיטיב את העדשה ולקרב את אצבעו אל כפתור הצילום.

אט אט רקם גיל כהן-מגן קשרים עם צעירים מקומיים, והללו סייעו לו בחשאי ולימדו אותו כיצד לעקוף מחסומים ולהיטמע בין מפגינים ומצוטופפי 'פרנצ'ס'. רפרטואר התצלומים שלו הלך והתעשר בצילומים נדירים, שמרביתם צולמו בחשאי, כמעט בגניבה, תחת שלטים מאירי עיניים האוסרים 'לעשות תמונות'. הוא הבין כי אם ירצה שלא לבלוט, יהיה עליו להתחפש. הוא גידל זיפי זקן, התלבש בשחור-לבן ורכש נעליים שחורות. לראשו חבש כיפה שחורה וגדולה, ואת המצלמה הוא שמר בתוך תיק. כאשר זיהה רגע נדיר, הוא שלף את מצלמתו לשניות אחדות, תקתק הבזק ושניים וחזר להסתתר מאחורי דבוקת חסידים.

לאורך עשר שנות תיעוד, ניבטו מעיניו תמימות וטוהר כוונות. לא עוד תקשורתן חורש מזימות המשחר לטרף ולהשחרת פנים, כי אם צעיר סקרן, תאב ללמוד, המבקש להנציח את הרגעים של מאה שערים, אלה שכוסו בשכבות של התעלמות תקשורתית. הוא לא חיפש פחים בוערים כי אם שלהבות חנוכה מרצדות, לא אבנים נזרקות כי אם סוכות שנבנות ולא קריאות נאצה כי אם פדיוני פטר חמור ומעמדי מצווה טאנץ' אפופי הוד.

"התמימות שבו שבתה משב"קים רבים", העיד מי שהעיד. הוא הוכנס לבתי אדמו"רים והובא לחצר הפנימית של מעוזים חשובים, שגם חסיד מן המניין לא יוכל לצאת ולבוא בהם בחופשיות.

מצוץ מן החדרים

ספר תורה שנושרף

תשרי תש"ע

זהו אחד הרגעים העצובים ביותר שיצא לגיל לתעד. במהלך חג הסוכות אשתקד, עלה באש ארון הקודש בבית הכנסת המרכזי של חסידות ויז'ניץ בבני ברק. בשל כך, נשרפו אחד עשר ספרי תורה. על פי ההלכה, יש לערוך לווייה לספר שנושרף ואף לקבור אותו כשם שקוברים איש מ ישראל שהולך לעולמו. הספרים הוכנסו לכדי חרס, ואת הכדים עטפו בטליתות. "הגעתי למקום וגיליתי מחזה מצמרר", נזכר גיל. "הכדים הונחו בצמוד לארון הקודש, ולעיני אלפי חסידים נערכה תפילה מיוחדת ונדירה שארכה כמה שעות, כדי להיפרד מהספרים שניזוקו ולבקש מהם מחילה. אנשים בכו שם בדמעות, כאילו אחד מיקיריהם נפטר. לאחר מכן נערך מסע לווייה רגלי לבית העלמין בבני ברק. ליוויתי את המסע הזה ותיעדתי בו כמה רגעים מרגשים. את התמונה הזו, שבה ניכרים המבוכה ואותות ההלם על פני חשובי החסידים העומדים מול כדי החרס ונרות הנשמה, בחרתי כמייצגת את האירוע הטראגי".

אחרי מכונית חדישה או מחשב משוכלל, אצל החרדים רודפים אחרי אתרוג טוב יותר וסוכה מהודרת יותר. לפני שנתיים זכה גיל כהן-מגן במקום ראשון בתחרות 'עדות מקומית', מעין פוליצר ישראלי. התמונה של המפגין העוצר בגופו את מירוץ הטרקטור, זכתה במספר פרסים, עד שנבחרה לתמונת העשור של ישראל בתחרות בין-לאומית. לא מכבר נתבשר כי תמונה שצילם השנה, ובה נראה אברך גורר סירים לבית תמחוי, זכתה אף הוא בתחרות צילום יוקרתית. אם שואלים אותו על פסגת הישגיו, הוא מצביע על הרגע שבו הנציח את כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן בעת ההקפה השביעית במוצאי שמחת תורה. "נודע לי על כתב של ה'לה גרדיאן' הבריטי שעשה פוסט-דוקטורט אנתרופולוגי על חסידות תולדות אהרן. נפגשתי אתו, והוא סיפר לי כי במשך תקופה ארוכה

הראשונה כשסיימתי מסע צילום בערב סוכות, חזרתי הביתה והודעתי: 'ילדים, אנחנו בונים סוכה'. בחנוכה אמרתי: 'למה נדליק חנוכייה מנרות צבעוניים?' קניתי שמן זית זך ופתילות, ממש כמו במאה שערים. בערב שבת אמרתי לאשתי: 'חשוב לי שיהיו נרות, שתהיה אווירה של שבת. אנחנו יהודים'. התחלתי לערוך שולחן שבת, בדיוק כפי שראיתי ב'טיש'. את הילדים שלחתי לבית ספר פרטי יקר, המתעדף את לימודי המסורת היהודית".

גיל ראה במצולמיו הרבה יותר מאובייקט פוטוגני. "גיליתי ציבור מדהים, שמניח את החומרות בצד. גיליתי הרבה משפחתיות, הרבה מעגליות, הרבה עיסוק במשפחה ובחינוך הילדים. פתאום הבנתי שהמסורת היהודית חורגת מאכילת סופגניות. כיהודי, הראש שלי נפתח בזכות העדשה. הבנתי שבעוד אנחנו רצים

ותשלך במצולות בריכה

תשרי תש"ע

דומה כי אפילו צלמי החצרות המתזזים בחריצות ומצלמים כל אירוע עבור מדורי התמונות בעיתונות החרדית, החמיצו את הרגע המעניין הזה, שבו ערך כ"ק האדמו"ר מנדבורנה את מעמד ה'תשלך' בעשרת ימי תשובה, על שפת בריכה מתנפחת שדגים חיים שוחים בה בחינניות. "הגעתי לשם לאחר ששמעתי ממישהו מאנשי החסידות שעומד להתקיים תשלך בחצר החסידות ליד בריכה מתנפחת", מספר גיל. "לפי מה שהבנתי, המנהג מתקיים באופן הזה רק בשנים האחרונות, מכיוון שהאדמו"ר כבר מבוגר וקשה לו לנסוע אל שפת הים. סברה נוספת אומרת, שהוא מעדיף לעשות את התשלך ליד בריכת דגים, בגלל העובדה שכך הוא רואה באופן ברור את הדגים.

"החסידות כולה התאספה בכניסה לבית הכנסת המרכזי, ולמקום הובאה בריכה של ילדים. לאחר שמילאו אותה מים באמצעות צינור כיבוי אש, רוקנו לתוכה דגי קרפיון שהובאו בתוך דליים. האדמו"ר התיישב על כיסא במרכז המעגל שנוצר סביב הבריכה והחל באמירת התשלך. בשיאו של המעמד, התקרב האדמו"ר לבריכה, רוקן את כיסיו וזעק לשמים", מתאר זאת גיל ממבטו שלו.

מציץ מן החרכים

סימל את דוד וגלית. החרדי הצנום הצליח לעצור את גלגליה של מכונת הברזל האימתנית. רשת בין-לאומית להוצאה לאור בחרה את התמונה הזו לתמונת העשור של מדינת ישראל. מארה"ב נבחר אסון התאומים; מעיראק נבחרה תמונת הלחימה ומדינת ישראל נבחרה תמונה אחת: לא של האינתיפאדה, לא של הפיגועים, לא של מבצע חומת מגן ולא של ההתנקות, אלא דווקא התמונה הזו, של הצעיר שנעמד למרגלות גלגליו של הכלי האימתני ועצר אותו בגופו. זה הפך לשער ניצחון חרדי.

'משפחה' בחר, בשיתוף עם גיל, את עשרים התמונות המנצחות. הנה הן לפניכם.

דוד וגלית המתכתי

קיץ תשס"ה

התמונה הזו, לפי קביעתם של ראשי תחרות צילום בין-לאומית המתקיימת בצרפת, היא כאמור תמונת העשור הישראלית. היא נכללה בפרויקט לבחירת מאה תמונות העשור שבין שנת 2000 למספרם, ל-2010. מארה"ב נבחרה אחת התמונות המצמררות ביותר מאסון התאומים, מעיראק תמונה של לחימה עזה, ואילו מהארץ, שחוותה בעשור המדובר את מבצע חומת מגן, את תכנית ההינתקות, את מלחמת לבנון השנייה, את אינתיפאדת אל אקצה ועוד אירועים דרמטיים שתועדו ברבבות תמונות עזות מבט - נבחרה דווקא תמונתו של האברך הצנום והבודד המגן על שלמות קברי קדמוניו במסירות נפש וניצב לצורך כך בדרכו של דחפור אימתני, השוקל טונות רבות.

"במהלך העבודות על המקטע הצפוני של כביש 6, משחזר הצלם הזוכה, "התעוררה בעיה בעקבות גילויים של כמה קברים עתיקים סמוך לקיבוץ רגבים. אנשים

יבואו טהורים

קיץ תשע"א

דומה כי אין תמונות רבות המביעות עוצמה כה גדולה של תום ילדותי טהור וכובש, כמו התמונה הזו, שצולמה בעת מסיבת חומש בתלמוד תורה 'חיי עולם' במאה שערים. גיל מספר, כי במשך כמה שנים קינן בו רצון לצלם מסיבת חומש. "החסידיות האדוקות", טוען גיל, "לא מאפשרות לצלם זאת". עם זאת, הוא הצליח לדבר על לבו של מלמד תשב"ר שסייע לו בתחנות שונות של הפרויקט הדוקומנטרי. "המורה ידע אותי שהאירוע עומד להתרחש במאה שערים", הוא נזכר. "הגעתי לשם וראיתי שמונה-עשר ילדים בני חמש עטורים בכתרים שכתוב עליהם: 'בן 5 למקרא'. הם קיבלו את החומש הראשון שלהם, קראו ממנו ושרו ביידיש. זה היה רגע מקסים. כל ילד בתורו קרא מול הוריו, כאשר הילדים יושבים על במה חגיגית. על האירוע המרגש הזה ניצח מנהל תלמוד התורה".

הוא התחפש לחסיד תולדות אהרן, וכך התאפשרה לו עבודת המחקר.

"ביקשתי לראות את התייעוד הכי מרשים, והוא שלף לי איור שבו נראה האדמו"ר בעת ההקפות. שאלתי אותו מדוע זה איור ולא צילום, והוא הסביר לי שאסור לצלם שם. מערכת 'לה גרדיאן' ציידה אותו במאייר, ממש כמו בבתי המשפט בבריטניה, האוסרים לצלם בהיכל בית המשפט. המאייר התחפש אף הוא ואייר את התמונה מהפרנצ'ס. אמרתי לעצמי: אם כן, אני חייב לצלוח את המהמורה הזו.

"שש שעות חיכיתי על הפרנצ'ס, צמא ומזיע, בלי מים, בלי כלום. במסע הכומתה בצה"ל לא סבלתי כל כך כפי שסבלתי בשש השעות הללו, שבהן הייתי לחוץ בין אלפי חסידים, על קצה אחת הטריבונות. "בהגיע רגע השיא, כשהרבי קיבל לידו את ספר התורה והחל לרקוד בדבקות, הוצאתי את המצלמה למשך חמש שניות ביצעתי תקתוק אחד וזהו. כשהבחינו בכך צעירי החסידים, הם סילקו אותי מהמקום. יצאתי בשן ועין, אבל כשתמונה ביד".

התמונה הכי מרגשת, היא כאמור זו שמתעדת מפגן חרדי המנסה לעצור בגופו דחפור אימתני, רב ממדים, שהיה בדרכו לחלל קברי קדמונים בתוואי כביש 6. "זה

ארשת טהורה. הרב בלום ומשפחתו

דמות ציורית. הרב הויזמן

בחנות של הרב הויזמן

חורף תשס"ט

בין כסה לעשור השנה, הלך לעולמו רבי אהרן חיים הויזמן, מזקני חסידי קרלין-סטולין, ודמות מוכרת מאוד בשכונת מאה שערים. הרב הויזמן, שהיה יושב בחנות מקומרת ומטה לנפול ברחוב מאה שערים, היה מכין לאורך שנים ציציות עבור גדולי ירושלים. הוא חיבר שלושה ספרים על מנהגי החסידות והותיר דור ישרים מבורך. בעשרות השנים האחרונות, היו לקוחותיו היחידים בעיקר צורבים ומבוגרים שביקשו לברר דרכו מנהגי חסידים, הליכותיהם וסיפוריהם. זו הייתה הסחורה הכמעט יחידה שניתן היה להשיג בחנות. ואל החנות הזו הזדמן גיל במהלך עוד שוטטות תועה, משמימה למדי, בשכונה שאותה איווה כגן עדן לעבודות הצילום שלו.

"נתקלתי בחנות לספרים עתיקים שלכדה את עיניי. כל הספרים בה היו מאובקים, והמוכר היה דמות ציורית, מהאגדות ממש. מאחוריו ניצב לו שלט שהודיע,

המזוהים עם העדה החרדית החליטו למנוע בכל מחיר את עקירת הקברים והגיעו מדי יום למקום כדי להפגין ולעצור את העבודות. ההפגנות נמשכו כשבועיים ונעשו אלימות יותר ויותר.

"במהלך אחת ההפגנות, כאשר התפתח מאבק אלים בין שוטרים ומאבטחים ובין קבוצת מפגינים, ראיתי בזווית העין בחור חרדי שרץ כלפי דחפור שעשה את עבודתו. הבחור ניסה לעצור בגופו את הדחפור, ולאחר קריאות לנהג שיעצור, הדחפור נעצר. זה היה עניין של שניות – הבחור היה עלול להימחץ מתחת לכלי הגדול. הצילום מזכיר לי את תמונת הקרב בין דוד לגלית: הדחפור האימתני אל מול בחור קטן שכוח אמונתו ניצח.

"מנהל התחרות הבין-לאומית הסביר לי, שמכל התמונות ששוגרו אליו מהארץ הוא בחר דווקא בזאת, מכיוון שהיא משקפת את מצבו של העם היהודי, שעל אף כוחו החלוש, הוא ניצב מול כלי משחית כבדים ומפלצתיים – ויכול להם".

אירוח בתמורה לשמירת שבת

אדר תשס"ה

מהתמונה האותנטית הזו, ניבטת דמותו מאירת הפנים של הרב משה בלום, מהמקובלים ונקיי הדעת שבשכונת בתי אונגרין בירושלים. הוא ישב לסעודת פורים בביתו הקטן שבסמטה המקבילה לשכונת בתי נייטין, ואז הופיע גיל בפתח, כאורח נוטה לצלם. זוהי תמונה מרשימה ואותנטית המשקפת את התום הירושלמי שלא טעם טעם מודרנה ולא נפגם בצוק העתים. מיטתו של הסב שְלָמָה היא, כאשר אף הדור הרביעי הולך בדרכיו ושומר על אותה ארשת טהורה

הללוהו בנבל וכינור

כסלו תשס"ו

לא אחת, הצליח גיל להשתחל לבתייהם של אדמו"רים ורבנים במאה שערים ולתעד את הנעשה בהם, מזווית שגם החסידים לא יזכו לעמוד בה. כך היה כאשר במהלך לילו הראשון של חג החנוכה התייצב בבית כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף, לאחר שנודע לו שהוא נוהג לנגן בכינור לאחר הדלקת הנרות.

"הערב התחיל בהדלקת נרות שנמשכה שעותיים ולוותה בשירה ובקינות", כך לפחות סבור גיל. מדוע קינות? לצלם פתרונים. "האדמו"ר התפלל ובכה, וקהל מעריציו נעמד מאחוריו. לאחר שעותיים הוא החל לנגן בכינור, כאשר ילד כבן שלוש הגיח מאי שם ונעמד ליד החנוכייה, והמעמד היה מרגש ביותר – האדמו"ר ניגן לו בכינור במשך דקות ממושכות, והוא הביט בו בהערצה. "מאותו היום", מספר גיל, "הפכתי להיות אורח של קבע בחסידות".

זונה הכפרות

כל חמירא וחמיעא

ניסן תשס"ח

חסיד מן המניין לו היה מבקש לשהות במחיצת כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק בעת שהוא בודק את חמצו, סביר להניח כי לא היה מקבל את מבוקשו. וכי לביתו של איזה רבי יכניסו אדם זר בשעה הלחוצה של בדיקת חמץ? אלא שכאן שוב שיחק לו מזלו של הצלם הסקרן, והוא הוכנס אל הקודש פנימה ותיעד את האדמו"ר בעבודת קודשו.

"הגעתי לביתו של האדמו"ר מחסידות תולדות אברהם יצחק ברחוב חברת ש"ס שבירושלים כדי לתעד את בדיקת החמץ", מתאר גיל, כך בפשטות. "התמקמתי סמוך לביתו, ליד קומץ מקורביו, וכשהם קיבלו את האות לעלות לבית האדמו"ר – רצתי איתם.

"הגעתי לסלון ביתו, שהיה נקי וממוקד למשעי. כאשר האדמו"ר הדליק את הנר ואמר את הברכה, ביקש ממני אחד מהנוכחים לעזוב את המקום. כשהבחנתי ברבנית, ביקשתי את רשותה לצלם את האדמו"ר כשהוא מקיים את מצוות הבדיקה. היא לא מיהרה להסכים, אך לאחר שהבטחתי לה שאמסור לה את התמונות היא נתנה לי את רשותה, וכך יכולתי לצלם באין מפריע."

רבי מאיר בעל הנס

אדר תשס"ז

בלי שיידע על כך דבר, התמונה הזו היא אחד ההישגים הגדולים ביותר של הצלם גיל כהן-מגן. עד לרגע זה הוא לא יודע שהאובייקט המצולם הוא לא אחר מהגאון הגדול רבי מאיר ברנדס-דורפר זצ"ל, חבר בד"ץ העדה החרדית, כשהוא מסב עם צאצאיו לסעודת פורים של שנת תשנ"ז. כשגיל מדבר על הצילום, הוא מספר על עוד בית שהצליח להשתחל אליו בהזדמנות חגיגית.

"התמונה צולמה באחד הבתים בבתי אונגרין במהלך חג הפורים", מדווח גיל לקונתי. "משפחות וילדיהן מחסידות תולדות אברהם יצחק נוהגות להגיע לביתו של רב מקובל מאוד בחסידות, כדי לקבל ממנו ברכה ולקרוא עמו במגילה (...)

"התמקדתי בילדה שהייתה בפינה השמאלית ונראתה מחופשת לכיפה אדומה. לידה עמד אבא שהרים את בנו על כתפיו. לפתע, בעודי מצלם, איבד האב את שיווי המשקל בשל שכרותו ומעד אחורה עם בנו. בתצלום נראה מישהו מושיט את ידו כדי לאחוז באב הנופל, אך ללא הצלחה. רואים את האב מקופל לאחור, ואת רגליו של הילד באוויר. למרות כל הבלגן, הרב נותן את ברכתו, ונדמה כי הוא אינו מרגיש כלל בהתרחשות מאחור."

מבע בדיוק. ואת כל זה הצליח גיל, שלא במודע, להכיל בתמונה המונומנטלית.

"כשטיילתי ברחובות השכונה בחג הפורים, נתקלתי במשפחה שהייתה בדרכה להעביר משלוח מנות. עקבתי אחריה, כי רציתי מאד לחזות במנהג בעת התרחשותו. לאחר שאבי המשפחה הדף אותי פעמיים, הבחין בי הסב (הרה"ח ר' משה בלום – א"א) מבעד לחלון והזמין אותי להיכנס פנימה. הסברתי לו שאני רוצה לצלמו בביתו, והוא שאל אותי בתגובה מהי המצווה החשובה ביותר בחג הפורים.

"לאחר שעניתי לו ששתיית יין היא המצווה החשובה, הוא הסכים שאצלם את משפחתו, בתנאי שאשתה כוס יין ושאשתדל מעתה לשמור שבת. בהתחלה הייתה המשפחה נבוכה מעצם הנוכחות שלי, אבל ככל שנקפו הדקות, הם השתחררו והחלו להתנהג בטבעיות."

זה כפרתי

תשרי, תשס"ז

קירות מקושקים, תרנגולת מפוחדת, ילד משועשע ומודעת אבל על הסתלקות כ"ק האדמו"ר מסאטמר זצ"ל – אלו רק חלק מהמאפיינים הניבטים מהתמונה שצולמה בערב יום הכיפורים תשס"ז.

גיל מספר בתום אופייני את סיפורו לו ה'טיפירים': "משפחות רבות במאה שערים נוהגות לקיים את מנהג הכפרות בביתן, ולפיכך, בני המשפחה הצעירים לוקחים את העופות אליהם הביתה כשהם אוחזים אותם בידיהם או מכניסים אותם לקרטונים. עם הזריחה, הילדים חוזרים עם הוריהם למשחטה, כדי לשחוט את התרנגול, כנהוג.

"הילד המצולם בתמונה בדיוק את עשה דרכו לביתו, כשהוא מביא את התרנגול שעומד לשמש את משפחתו למנהג הכפרות."

וימינו תחבקני

תשרי תשס"ז

בתמונה הזו נראה הגה"צ רבי שמואל משה קרמר, ממנהיגי חסידי ברסלב בירושלים, הרוקד בדבקות וספר תורה עמו, במוצאי שמחת תורה, בהיכל ה'שול' הגדול של חסידות ברסלב במאה שערים.

"אחד מחבריי החסידים הזמין אותי לצלם את ההקפות השניות שנערכו בחסידות ברסלב", משחזר גיל. "באחת בלילה הם נוהגים לכבות את האורות, להתיישב על הרצפה ולאור עמום לבצע כל מיני פעולות, כמנהג החסידות. הגעתי להקפה השביעית שבה רב החסידות רקד לבדו במשך חצי שעה, כאשר הוא מחבק את ספר התורה חיבוק חזק, חיבוק שהזכיר לי מאוד חיבוק של תינוק אהוב. המחזה ריגש אותי מאוד ובחרתי בו כאחת התמונות הנבחרות במסע התיעוד".

בימי קציר חיטים

ניסן תשס"ט

מינון גבוה של זוך ילדותי וטוהר חינני, גלום בתמונה שבה נראים שני ילדים חסידיים עטויי כובעי קש, שנלקחו למעמד קצירת חיטים למצה שמורה.

מספר גיל: "זה שנים אני נוהג לצלם את החסידויות שקוצרות חיטה למצה שמורה. באחד הימים שבו נערך קציר החיטים בשדה הממוקם בפאתי היישוב מבוא חורון, הגיעו כמה עשרות חסידי ויז'ניץ, הורידו את גלימותיהם השחורות ונותרו בחולצותיהם הלבנות. הם הורידו גם את הכובעים השחורים שלהם וחבשו במקומם כובעי קש. לאחר מכן הוציאו מגלים ושקים והחלו לקצור את החיטה. המראה שלהם כשהם קוצרים בטבע היה יפה להפליא.

"בתמונה השנייה ניתן לראות את הילדים שבאו לראות את האבות שלהם מקיימים את המצווה כשהם לבושים בחולצות פסים. הם צפו באבות שלהם, ואף עזרו להם במלאכה. זה היה מעמד מרגש".

וידגו לרוב

תשרי תש"ע

"על מנהג התשליך בחסידות סדיגורה נודע לי מ'קול הנניעס', מספר גיל על התמונה שבה נראה כ"ק האדמו"ר מסדיגורה כשהוא אומר את ה'תשליך' על שפת בריכה מלאכותית שדגי קרפיון שוחים בה בשלווה.

"חסידי סדיגורה נהגו בעבר לעשות את התשליך במקורות הירקון, אך מפאת גילו של האדמו"ר העדיפו לערוך את המנהג בחצר החסידות.

"אנשי החסידות אמרו לי, שבתום המנהג הם מבשלים את הדגים, והאדמו"ר עורך 'טיש' שאליו מוגשים הדגים המבושלים. כל החסידים התיישבו בחצר החסידות וחזו באדמו"ר שערך את התשליך אל תוך בריכה קטנה ששלושה דגים בתוכה. הרגשתי שהחטאים מושלכים אל תוך הבריכה הקטנה הזאת והייתי בטוח שבכך אני פותח שנה מוצלחת, טובה ומתוקה".

